

“We zijn ongevaarlijk als we niet één front vormen”

We zitten in de staart van de coronacrisis. Welke impact heeft de pandemie gehad op het vrijwilligerswerk en welke gevolgen zien jullie op de langere termijn?

EMMELINE ORBAN: “Er was niet alleen corona, er waren ook de overstromingen, er is Oekraïne. Vele crisissen tegelijkertijd! Mensen willen in de bres springen, maar ze willen dat metéén doen. Als je nadien nog mensen nodig hebt, vind je ze moeilijk. Het vrijwilligerswerk is veranderd. Vrijwilligers gaan liever punctueel aan de slag. Ze kijken in hun agenda wanneer ze kunnen en willen dán iets doen.”

EVA HAMBACH: “Corona heeft zeker pijnpunten blootgelegd. Neem het feit dat de overheid zich ontpopte tot organisator van vrijwilligerswerk, met de vaccinatiecentra en helpende

handen in de woonzorgcentra. Daardoor groeide het idee dat vrijwilligers ‘nuttig’ moeten zijn voor een overheid. Ondertussen zaten de vrijwilligers van middenveldorganisaties in lockdown thuis, ‘niet essentieel’. Door de lockdowns bleven veel verenigingen verweesd achter. Er zijn vrijwilligers weggevoerd, door de hogere kostenvergoedingen voor vaccinatievrijwilligers of omdat ze toch niets mochten doen. We horen dat ze niet of moeilijk terugkeren. Corona heeft de instrumentalisering versneld. Vrijwilligerswerk in de sociale sector, in gezondheid of welzijn lijkt een *must have*, al de rest lijkt *nice to have*. Dat is een kwalijke evolutie. COVID-vrijwilligers werden ingezet om de werkdruk te verlichten en kregen daarvoor een hogere vergoeding. Als je ziet hoe Frank Vandenbroucke (*federaal minister van*

Tot enkele jaren geleden liepen de vertegenwoordigers van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk en de voorlopers van het Plateforme Francophone du Volontariat elkaar alleen op Europese fora tegen het lijf. Vrijwilligers aan weerszijden van de taalgrens botsen nochtans op dezelfde problemen. Eva Hambach en Emmeline Orban over trends en uitdagingen in het vrijwilligerswerk.

Volksgezondheid, red.) nu weer zegt dat vrijwilligers in de openbare en commerciële zorgsector personeelstekorten kunnen wegwerken? De politiek heeft zo de vrijwilligersgedachte afgebroken, vanuit een neoliberale ideologie dat een mens niets doet als je daar niks in ruil voor aanbiedt. En dat klopt niet!”

We horen anekdotische verhalen van organisaties dat vrijwilligers sneller aandringen op een kostenvergoeding dan vroeger.

HAMBACH: “We zijn niet tegen de kostenvergoeding. De vrijwilligerswet laat dat ook toe. Wat wij altijd gehekelde hebben is dat onderscheid tussen soorten vrijwilligers. Is de algemene vergoeding te laag? Dan moet dat binnen de Hoge Raad voor Vrijwilligers bekeken worden. Nu geldt het recht van de

sterkste. Wie de juiste kanalen kent, krijgt zijn uitzondering en de rest valt eraan.

ORBAN: "Met de inflatie en de hogere lonen zitten alle vzw's met dezelfde vraag: hoe kunnen we dat betalen? Vele vzw's hebben het nu al moeilijk. Kunnen ze al hun werknemers behouden? Sommige vzw's zullen

"Aan Franstalige kant is er helemaal geen gecoördineerd beleid."

- EMMELINE ORBAN

werknemers vervangen door vrijwilligers, en dat is een probleem, ook voor de professionalisering van onze sector."

Welke gevolgen heeft dit volgens jullie en wat is er aan te doen?

HAMBACH: "Ik vind het vreemd dat vakbonden artikel 17 (*activiteiten tussen vrijwilligerswerk en arbeid in, red.*) beperkt hebben gehouden, maar aan de andere kant toezien hoe de poort openstaat om personeel te vervangen door vrijwilligers. Het is tijdelijk, zeggen ze. Maar het blijft duren. Sommige sectoren hebben er ook belang bij dat die poortjes openstaan."

ORBAN: "Ook belangrijk is de afschaffing van de meldingsplicht bij de RVA voor werkloze vrijwilligers. Dat vragen we al heel

lang. Zullen ze de afschaffing ervan compenseren door werklozen te verplichten om vrijwilligerswerk te doen? Vrijwilligerswerk moet per definitie vrij zijn."

HAMBACH: "Naast die meldingsplicht bij de RVA, heb je ook een meldingsplicht als je een uitkering krijgt van het ziekenfonds of een leefloon. Er is nog altijd dat ingebakken wantrouwen tegenover vrijwilligerswerk. Wat ik daarbij jammer vind is dat sectoren niet aan één zeel trekken. Er is te veel belangendenken, ook als het gaat over vrijwilligers. Ze laten zich tegen elkaar uitspelen, in plaats van één front te vormen."

Eén front is er al helemaal niet tussen Vlaanderen en Wallonië. Sectoren in Vlaanderen weten weinig van die in Wallonië en omgekeerd en ze werken weinig samen. Nochtans is de wetgeving federaal.

ORBAN: "Er zijn soms ook verschillende zienswijzen. De hervorming van de vennootschapswetgeving bijvoorbeeld werd verworpen door vzw's in Franstalig België, ook om ideologische redenen. Terwijl ze het door de hervorming aan Vlaamse kant net makkelijker vonden. We hebben nochtans meer gemeen dan we denken."

HAMBACH: "Ik denk dat wij nu wel proberen elkaar te vinden en te zien hoe we elkaar kunnen

versterken, maar dat heeft een tijd geduurd. Als je in verspreide slagorde het beleid probeert te beïnvloeden, trek je aan het kortste eind. Wij zijn politiek ongevaarlijk als we niet samenhangen."

Wat moeten beleidsmakers doen, federaal of regionaal, om deze uitdagingen aan te pakken?

HAMBACH: "Beleidsmakers moeten stoppen met het vrijwilligerswerk lippendienst te bewijzen. We hebben een voogdijminister. Van een voogd verwacht je dat die het kind onder zijn hoede in een veilige omgeving laat opgroeien. Onze voogdijminister doet zijn werk niet goed. We hebben ook een duidelijker gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid nodig".

"Corona heeft de instrumentalisering versneld."

- EVA HAMBACH

ORBAN: "Sommige organisaties zoals de onze bestrijken dat hele veld, maar andere niet, waardoor je elkaar ook moeilijker vindt. Aan Franstalige kant is er ook helemaal geen gecoördineerd beleid. In Franstalig België zitten de sectoren waarin vrijwilligers actief zijn ook nog eens versnipperd tussen gewest en gemeenschap, met aparte regeringen."

Julie adviseren en ondersteunen ook lokale besturen. Liggen daar kansen?

HAMBACH: "We zien in Vlaanderen een toename van lokale ondersteuningsstructuren voor vrijwilligerswerk. Dat is een goede zaak. Al die uitdagingen spelen natuurlijk ook op lokaal niveau, met dat verschil dat er meer nabijheid is tussen verenigingen en hun lokaal bestuur. Dat maakt het behapbaarder."

ORBAN: "Lokale besturen komen vooral bij ons met vragen over hun eigen vrijwilligers, niet over

de ondersteuning van alle lokale vzw's. Ze hebben soms ook te veel de neiging om digitale oplossingen te kiezen. Dat gaat misschien sneller, maar vrijwilligerswerk faciliteren en ondersteunen is niet alleen een zaak van kwantiteit maar ook van kwaliteit."

Stel dat je een zak geld te verdelen hebt? Wat wil je eerst aanpakken?

ORBAN: "Het gaat niet altijd over geld. Neem de afschaffing van de meldingsplicht of het juridisch statuut van de vzw's.

Ook de context voor vzw's is belangrijk."

HAMBACH: "Ik mis een federaal handhavings- of controlebeleid op vzw's. Als je als vrijwilliger botst op iets wat niet kan of op een oneerlijke behandeling, kan je dat nergens melden. Als de overheid beter zou handhaven, waren al die regeltjes die ons het leven moeilijk maken misschien niet nodig." ■

WIE IS EVA HAMBACH?

Directeur van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk. Ze volgen beleid en regelgeving op, adviseren verenigingen en lokale besturen, hebben een helpdesk, geven vormingen, organiseren campagnes en bieden met Vlaamse overheidsmiddelen de vrijwilligersverzekering aan.

WIE IS EMMELINE ORBAN?

Voormalig secretaris-generaal van het Plateforme Francophone du Volontariat dat kwaliteitsvol vrijwilligerswerk faciliteert en bevordert, informatie en advies geeft aan vzw's en lokale besturen, opleidingen organiseert, een helpdesk runt en beleidsadvies geeft.